

SOMA EYNEZ MADENCİLERİNİN GASPEDİLMİŞ GERÇEK HAKLARI NE?

Yıldırım Koç

Aydınlık Gazetesi yazarı Mehmet Akkaya, 22 Mayıs 2014 günü manşetten verilen yazısında, Soma Kömür İşletmeleri A.Ş.'nin Eynez ocağında çalışan işçilerinin haklarının nasıl gaspedildiğini yazmıştı.

Mehmet Akkaya'nın son derece önemli yazısında yer alan konuyu biraz daha açalım.

Soma Kömür İşletmeleri A.Ş.'nin Soma bölgesinde iki tür çalışması vardır. Birinci türde, Ege Linyitleri İşletmesi'ne ait kömür ruhsatları Soma Kömür tarafından kullanılmaktadır (rodövens). İkinci tür ise, taşeronluktur, hizmet alımıdır. Eynez Ocağı'ndaki çalışma bu niteliktedir.

Taşeron, Soma Kömür İşletmeleri A.Ş.'dir.

Ege Linyitleri İşletmesi ve onun bağlı bulunduğu Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Gn.Md., İş Kanununu ihlal ederek, Eynez Ocağı'nda kömür çıkarma işini Soma Kömür İşletmeleri'ne vermiştir. Kanuni ifadeyle, ELİ (veya TKİ) ile Soma Kömür İşletmeleri arasında imzalanmış olan hizmet alım (altışverenlik) sözleşmesi muvazaalıdır ve yok hükmündedir. Buna göre, Soma Kömür İşletmeleri'nin çalıştırdığı Eynez Ocağı'ndaki işçiler, işin başından itibaren Ege Linyitleri İşletmesi'nin işçileridir.

Bunun anlamı, bu işçilerin geçmişe dönük olarak beş yıllık süre içinde çok önemli parasal haklara kavuşmalarıdır.

Eynez Ocağı'nda çalışan işçilere, Türkiye Maden İş Sendikası ile Soma Kömür İşletmeleri A.Ş. arasında imzalanmış ve 1.7.2012-30.6.2015 döneminde geçerli olan üç yıllık toplu iş sözleşmesi uygulanmaktadır.

Halbuki Eynez Ocağı'nın işçileri, işin başından itibaren ELİ işçileri kabul edildiğinde, onlara uygulanması gereken toplu iş sözleşmesi, Türkiye Maden İş Sendikası ile Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Gn.Md. adına Kamu-İş arasında imzalanan ve 1.1.2013-31.12.2014 döneminde geçerli olan iki yıllık toplu iş sözleşmesidir.

Eynez Ocağı İşçilerine TKİ Toplu İş Sözleşmesi Uygulanmalıdır

Aradaki büyük fark, halen hayatta olan işçiler kadar hayatını kaybeden işçileri de ilgilendirmektedir.

Hayatını kaybeden işçiler, TKİ toplu iş sözleşmesinden yararlanabilirlerse, ailelerine ödenecek kıdem tazminatları, iş kazası nedeniyle ölümden önce ödenecek tazminat ve bağlanacak dul/yetim aylıkları önemli ölçüde artacaktır. Ayrıca geçmişe dönük beş yıllık fark alınabilecektir.

Hayatta kalan işçiler de geçmişe dönük beş yıllık süre için önemli miktarda para alacaktır.

Bu iki toplu iş sözleşmesi arasındaki önemli farklar nelerdir?

Ücret düzeyleri çok farklıdır. Soma Kömür toplu iş sözleşmesinin 43. maddesinde yer alan ücretler, TKİ ücret düzeyinin yarısından azdır.

TKİ toplu iş sözleşmesinde, yeraltında çalışılan her gün için ücretlere ilave olarak ayrıca yüzde 11 oranında ek tazminat ödenmektedir. Soma Kömür toplu iş sözleşmesinde böyle bir hak yoktur.

TKİ toplu iş sözleşmesinde yılda 112 veya 138 yevmiye tutarında ilave tediye ve ikramiye vardır (M.54). Soma Kömür toplu iş sözleşmesinde ilave tediye ve ikramiye yoktur.

TKİ toplu iş sözleşmesine göre, işçilere her ay 207 TL sosyal yardım ödenmektedir (M.55). Soma Kömür toplu iş sözleşmesinde sosyal yardım ödemesi yoktur.

TKİ toplu iş sözleşmesinde her üç vardiya için ayrı miktarlarda vardiya zammı vardır (M.52). Soma Kömür toplu iş sözleşmesinde vardiya zammı yoktur.

TKİ toplu iş sözleşmesinde fazla çalışma ücreti yüzde 100 zamlıdır. Bu çalışma 3 saati geçerse, zam oranı yüzde 150 oranında uygulanmaktadır (M.53). Soma Kömür toplu iş sözleşmesinde fazla çalışma zammı yalnızca yüzde 50'dir.

İşçiye ödenen yemek ücreti bile farklıdır. TKİ toplu iş sözleşmesinde 2013 yılında ödenecek yemek ücreti günde 4,83 TL (M.55) iken, Soma Kömür toplu iş sözleşmesinde bu miktar 2,50 TL'nin birazcık üstündedir (M.44).

Bu konuları 2 Haziran 2014 Pazartesi günü Soma'da saat 14:00'te Soma Belediyesi Sinema-Konferans Salonu'nda düzenlenen konferansta daha ayrıntılı olarak ele alacağız.